

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ THE INFLUENCE OF GLOBAL FACTORS ON DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE

УДК 338.48(477)

Алексеева Т.І.

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств та економічної теорії Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Соколовська А.С.

студентка Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Проведено дослідження в туристичній галузі на прикладі України. У статті розглянуто сутність впливу глобальних факторів на індустрію туризму. Визначено основні чинники, які впливають на його розвиток. Проаналізовані головні причини зниження темпів розвитку туристичної сфери в Україні. Запропоновано вирішення причин гальмування розвитку туризму.

Ключові слова: туризм, туристичний продукт, демографічні проблеми, соціальна структура суспільства, туристична індустрія.

Проведено исследование в туристической отрасли на примере Украины. В статье рассмотрена сущность влияния глобальных факторов на индустрию туризма. Определены основные факторы, которые влияют на его развитие. Проанализиро-

ваны основные причины снижения темпов развития туристической сферы в Украине. Предложено решение причин торможения развития туризма.

Ключевые слова: туризм, туристический продукт, демографические проблемы, социальная структура общества, туристическая индустрия.

The article deals with the essence of the influence of global factors on the tourism industry in Ukraine; it analyzes the main reasons for reducing the rate of development of tourism in Ukraine, and the ways of solving the causes inhibition of further development of tourism.

Key words: tourism, tourist product, demographic problems, social structure of society, the tourism industry.

Постановка проблеми. Туризм в Україні – одна з найперспективніших галузей економіки. Одним з пріоритетів нашої країни є наявність великої ресурсної бази та вигідного географічного положення. Але, незважаючи на це, з кожним роком стан туристичної діяльності погіршується. Причинами такого цього явища є вплив глобальних факторів на розвиток туризму в Україні. До цих факторів можна віднести наступні: демографічні, енергетичні, екологічні, продовольчі, проблема війни та миру, економічні.

Вирішення цих проблем є актуальним для розвитку сфери туристичної діяльності в умовах глобалізаційних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження щодо впливу глобальних факторів на розвиток туризму розглянуті в працях видатних вчених: Любіцева О.О. [4], Балабанов І.Т. [3], Кабушкин Н.І. [2], Жукова М.А., Чуднівський А.Д. [5], Сенін В.С. [7], Фролова Т.А. [8], Рубцова Н.В. [9], Наумова С.А. [10]. Вони проаналізували причини впливу глобальних факторів на туристичну індустрію. Також розробили шляхи вирішення наявних проблем у туристичній галузі.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз впливу глобальних факторів на розвиток туристичної сфери в Україні. Для досягнення поставленої мети в ході дослідження необхідно вирішити наступні завдання:

- обґрунтувати необхідність впливу глобальних факторів на розвиток туристичної сфери;
- розглянути глобальні проблеми, які гальмують розвиток туризму;
- вказати причини уповільнення розвитку туризму в Україні та запропонувати заходи щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У теперішній час туристична галузь набуває все більшого значення в міжнародному масштабі.

В Україні туристична індустрія визнана однією з пріоритетних галузей національного господарства. Сфера туризму – одна з найприбутковіших і динамічних галузей світового господарства. На сьогоднішній день в індустрії туризму задіяний кожен десятий працівник у світі. Існує багато факторів, які впливають на розвиток туризму в Україні і породжують безліч проблем, вирішення яких гостро стоїть в умовах інтеграції у світовий туристичний простір.

Україна – країна, яка має великий туристичний потенціал. Країна достатньо забезпечена усіма видами ресурсів для розвитку національного курортного і туристичного продукту та виходу на міжнародний ринок.

Створення конкурентоспроможного туристичного продукту на міжнародному ринку є головною метою розвитку туризму в Україні. Підвищенню конкурентоспроможності України на світовому ринку туристичних послуг сприяє виконання наступних завдань: реалізація спільних проектів щодо удосконалення туристичної індустрії окремих регіонів за участю міжнародних організацій; створення природно-господарських міжнародних комплексів рекреаційного типу; організація спільних лікувально-оздоровчих та туристичних підприємств [11, 5].

Існує багато факторів, які впливають на розвиток туризму. В цілому вони можуть породжувати значні проблеми розвитку туризму, серед яких найбільш глобальними виступають вісім основних груп (рис. 1).

Фактори, що впливають на туризм діляться на зовнішні (екзогенні) і внутрішні (ендогенні).

Зовнішні фактори впливають на туризм за допомогою демографічних і соціальних змін. Ця група включає в себе: вік населення; збільшення числа працюючих жінок і зміна доходу на кожну сім'ю; тенденції до пізнішого вступу в шлюб і утворення сім'ї; зростання кількості бездітних пар у складі населення; зменшення імміграційних обмежень; збільшення більше гнучких графіків робочого часу; збільшення усвідомлення туристських можливостей.

Внутрішні фактори впливають безпосередньо на сфері туризму. До них відносяться, перш за все, матеріально-технічні фактори, що мають найважливіше значення для розвитку туризму. Головний з них, пов'язаний з розвитком засобів розміщення об'єктів гостинності, транспорту, підприємств громадського харчування, рекреаційної сфери, роздрібною торгівлі тощо [3].

До факторів впливу на розвиток туристичної індустрії можна віднести наступні:

1. Соціально-економічні фактори. Ці чинники є основними і включають: характер суспільно-економічного ладу; ступінь розвитку продуктивних сил, індустріалізацію та науково-технічну революцію; обсяг і структуру вільного часу; матеріальний добробут; трудову діяльність, культурний рівень, професійну та освітню структуру населення.

2. Демографічні фактори. До них відносяться: чисельність та територіальний розподіл населення і його вікова структура; урбанізація.

3. Екологічні та медико-біологічні фактори включають якість середовища постійного проживання і стан здоров'я населення.

4. Політичні фактори включають в себе: стабільність внутрішньої політики та зовнішньополітичних відносин; розширення міжнародних політичних, економічних, наукових, культурних зв'язків і співробітництва; спрощення паспортного і митного режиму; соціальну політику держави.

5. Соціально-психологічні чинники. До них належать: ціннісна орієнтація; вплив традицій і наявність певних стереотипів поведінки; релігія; підвищення престижу і зростання соціального статусу індивіда; інформаційні засоби і реклама.

6. Природні фактори характеризуються різноманітністю кліматичних, ландшафтних умов; екзотичністю флори і фауни; наявністю джерел мінеральних вод, родовищ лікувальних грязей тощо.

7. Культурно-історичні чинники відображають багатство матеріальної і духовної культури народів і включають: старовинні міста, пам'ятки архітектури; місцевості, пов'язані зі знаменними

Рис. 1. Фактори впливу на туристичну індустрію

подіями історії; колекції історичних музеїв; місця археологічних розкопок і тощо.

8. Матеріально-технологічні чинники визначаються рівнем техніки і технології в галузях транспорту, будівництва, зв'язку, комунікацій; в засобах масової інформації; системі комунально-побутових служб, торгівлі і громадського харчування [4].

Глобальними факторами, які впливають на регіональні споживчі ринки виступають демографічні, соціальні та економічні (рис. 2).

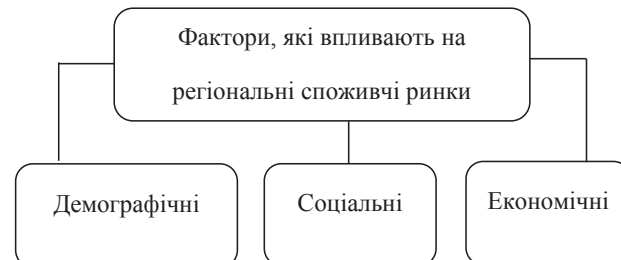

Рис. 2. Фактори і чинники впливу на регіональні споживчі ринки

Головними чинниками, які впливатимуть на розвиток туристичної сфери в Україні є демографічна ситуація, матеріальний та соціальний стан населення та економічна ситуація країни.

Проаналізувавши демографічну структуру населення України та аналіз вікових груп, можна зробити висновок, що більш активна частина населення це люди до 40 років, на відміну від економічно розвинених країн. В цих країнах люди віком від 55-60 років відіграють більш важливу роль в міжнародному туризмі [1].

У XXI столітті спостерігається збільшення кількості туристичних потоків у світі серед осіб віком від 55-60 років. Основними країнами, які займають значну долю у туристичних подорожах виступають: США, Японія, Канада, країни ЄС. Населення цих країн, незважаючи на швидкі темпи старіння,

залишається фізично активним і, що не менш важливо, краще забезпеченим ніж в Україні [7].

Це пов'язано з тим, що, наприклад в Західній Європі рівень соціальних виплат достатньо високий для здійснення подорожувань. Так, у Швеції – найбільш забезпеченою країною в соціальному плані є велика можливість побачити світ завдяки високому рівню пенсій. Нажаль, в нашій країні спостерігається низький рівень доходів серед населення, особливо осіб старшого віку, що позбавляє їх можливості здійснювати подорожі, як в Україні, так і закордоном. На скорочення туристичних потоків в Україні впливає також і рівень безробіття, який має тенденцію до підвищення.

Так, за інформацією Державної служби статистики України, рівень економічної активності населення знизився з 65% до 61,8% на період з 2013 по 2015 рр. відповідно. У тому числі, серед осіб працездатного віку цей показник знизився з 73,1% до 71,0% за той же період. Наразі в Україні спостерігається майже найнижчий рівень зайнятості населення за період з 2006 по 2015 рр. [1].

За офіційною статистикою, чисельність зайнятого населення у 2015 році становила лише 73%, в той час, як у 2014 р. цей показник був – 81%, у 2013 – 86%. Кількість безробітних у 2015 р. – 8%. У 2014 році – 5%, а у 2013 – 2%. Кількість зайнятих у сфері туризму становила 19% у 2015 р. порівняно з 2014 цей показник склав 14%, у 2013 р. – 12% (рис. 3).

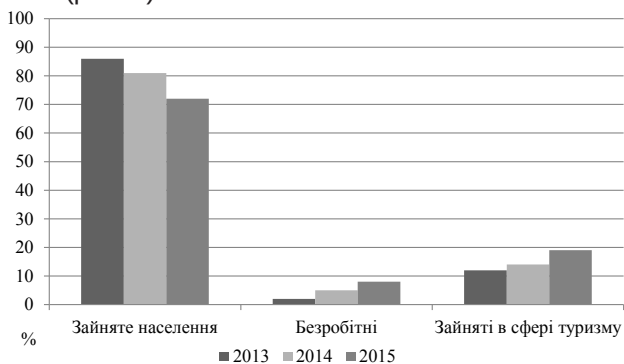

Рис. 3. Співвідношення зайнятого та безробітного населення в Україні

Одним з найважливіших глобальних факторів, що впливає на розвиток як внутрішнього, так і міжнародного туризму є добробут населення. З січні 2017 року запроваджується підвищення мінімального рівня заробітної плати в Україні на рівні 3200 грн. для зайнятого населення. Але підвищення пенсійного забезпечення для категорії безробітних осіб значно не підвищується. Тому, участь у туристичних подорожах недостатньо забезпечених осіб, в тому числі і осіб похилого віку постійно знижується.

Такі чинники, як збільшення кількості працюючих, забезпечення більш високого доходу на кож-

ного члена сім'ї, підвищення тривалості на оплачування відпустки, більш гнучкий графік роботи дадуть можливість для українців підвищити кількість поїздок з метою відпочинку, оздоровлення, пізнання та здійснення ділових поїздок.

Існує чіткий зв'язок між тенденцією розвитку туризму, загальним економічним розвитком і особистими доходами громадян. Туристичний ринок дуже відчутний до змін в економіці. Якщо кожного року доход громадян буде збільшуватись, це приведе до більш інтенсивної туристичної діяльності і зростанні кількості туристичних послуг серед населення. У майбутньому українці матимуть високий рівень життя. Тому можна сподіватися, що відпочинок, подорожі, мистецтво, культура стануть основними елементами, які заповнять вільний час людини [4].

В теперішній час причинами уповільнення розвитку туризму є:

- відсутність цілісної системи регіонального регулювання туристичної індустрії;
- повільний розвиток матеріальної бази підприємств туристичної індустрії через низькі темпи зростання обсягів інвестицій;
- невідповідність міжнародним стандартам здебільшого туристичних установ;
- низький рівень висококваліфікованих фахівців та не відповідність міжнародним стандартам надання послуг;
- недостатній рівень методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки підприємств, що надають туристичні послуги з боку державної системи;
- відсутність комплексного підходу залучення клієнта із засобів реклами національного туристичного продукту, як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку;
- високий рівень оподаткування підприємств туристичної індустрії;
- незадовільний стан туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури в зонах автомобільних доріг та міжнародних транспортних коридорів.

Виходячи з перерахованого вище, слід шукати шляхи вирішення наявних проблем. Для цього необхідна чітка програма реформування туристичної галузі, і як результат, переходу її до сталого розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Було проаналізовані наявність на туристичному ринку всіх глобальних факторів, що впливають на його розвиток, а також породжують безліч проблем, які впливають на розвиток індустрії туризму в цілому, обумовлює необхідність ідентифікації головних факторів, які суттєво впливають на розвиток туристичного бізнесу в Україні.

Слід зазначити, що діяльність туристичної сфери неможливо розглядати тільки з точки зору

ринкового і економічного механізму, варто також враховувати соціальний, демографічний, економічний аспекти. На підставі цього необхідна цілісна і системна політика розвитку туризму в Україні до своїх достатків створення механізмів сприяння ефективного функціонування підприємств туристичної індустрії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Кабушкин Н.І. Управління підприємствами туризму і готелями: навч.-практ. посібник / Н.І. Кабушкин – Мінськ: БГЕУ, 2011. – 278 с.
3. Балабанов І.Т. Економіка туризму: навч. посібник / І. Т. Балабанов, А. І. Балабанов. – М.: Фінанси і статистика, 2011. – 186 с.
4. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева – К.: «Альтерпрес», 2012. – 210 с.
5. Чудновський А.Д. Управління індустрією туризму: навч. посібник / А.Д. Чудновський, М.А. Жукова, В.С. Сенін. – М.: КНОРУС, 2010. – 189 с.
6. Структураринку готелів (включаючи інші засоби розміщення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zet.in.ua/markets/rynki-uslug/struktura-rynka-gostinic-vklyuchaya-drugie-sredstva-razmeshheniya-v-2010-g-po-kategoriyam/>
7. Сенін В.С. Організація міжнародного туризму / В. С. Сенін. – М.: Фінанси і статистика, 2007. – 219 с.
8. Фролова Т.А. Економіка і підприємництво в сфері соціально-культурного сервісу і туризму / Фролова Т.А. – Монографія, 2014 – 51 с.
9. Рубцова Н.В. Соціально-економічна ефективність туристської діяльності: теорія, методологія, практика. Монографія / Рубцова Н. В. – Монографія, 2015 – 32 с.
10. Наумова С.А. Економіка і підприємництво в соціально-культурному сервісі і туризмі / Наумова С.А. 2003 – 126 с.
11. Алексєєва Т. Розвиток індустрії туризму як фактор інтегрування України у світове господарство: [тези доповіді] / Т.І. Алексєєва, О.Г. Стась, Т.В. Подобєд (гр. ЕП-12) // Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети: Матер. VII міжн. наук.-практ. конференції 20.11.2015 р. / ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Х.: ХНУ. – 2015.